

**Commissie
Grondwater**
Oud Hillegersberg

IMPRESSIE VASTSTELLING GRP 2016 OP 17 DEC 2016, VERANKERING ZORGPLICHT GRONDWATER

Inleiding

Op 17 december 2015 heeft de gemeenteraad van Rotterdam het gemeentelijk Rioleringsplan 2016 met algemene stemmen vastgesteld en de conclusies en aanbevelingen uit het Rekenkamerrapport 'Leidingen onder druk' overgenomen en het college opgedragen deze uit te voeren. Daarnaast werden vier moties aangenomen. Een motie die verzocht met een financieringsvorm te komen, waarin lagere gemiddelde woonlasten - over de periode van minimaal 20 jaar - als uitgangspunt worden genomen. CU-SGP, GroenLinks, Partij voor de Dieren, Nida, SP, PvdA en VVD dienden de motie in. D66 en CDA stemden naast deze indieners voor. Drie moties werden met algemene stemmen aangenomen. Een motie van SP en VVD verzocht het college in 2016 prioriteit te geven aan de inspectie van oude riolen in de funderingsrisicogebieden en met een concreet plan te komen voor rioolverbetering en – vervanging in alle risicogebieden. De VVD droeg op te onderzoeken hoe de samenwerking met de drie waterschappen kan worden geïntensiveerd, om meer efficiency in de waterketen te behalen. De vierde motie was van Partij voor de Dieren, SP, GroenLinks en CU-SGP. De motie verzocht de komende jaren een positief exploitatiesaldo op het product riolen en gemalen in te zetten, om de lening voor het rioolplan versneld af te lossen.

De zorg voor de riolering is volgens de Wet milieubeheer een verantwoordelijkheid van de gemeente. In het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) zet de gemeente haar rioleringsbeleid uiteen. Sinds 1 januari 2008 heeft de gemeente een wettelijk vastgelegde zorgplicht voor hemelwater en grondwater. In het GRP wordt de invulling van deze zorgplichten beschreven. De gezamenlijke bewonersorganisaties in Hillegersberg zijn van mening dat de zorgplicht grondwater nog niet is verankerd in het GRP. Deze zorg is verwoord bij het inspreken op 18 november 2015 in de Commissie Bouwen, Wonen en Buitenruimte (BWB) (zie bijlage).

In het volgende wordt een korte impressie gegeven van de behandeling van agendapunt 11 van de gemeenteraad op 17 december 2015. Dit agendapunt betreft het rekenkamerrapport 'Leidingen onder druk', alsmede het voorstel van het presidium met betrekking tot de conclusies en aanbevelingen uit dit rapport en tevens het voorstel tot vaststelling van het gemeentelijk Rioleringsplan 2016-2020. De focus van deze impressie ligt op de moties en in het bijzonder op de motie om prioriteit te geven aan inspectie van oude riolen in funderingsrisicogebieden. Deze impressie wordt afgesloten met kanttekeningen van de cgOH bij de motie "prioriteit aan funderingsrisicogebieden".

Vergadering gemeenteraad 17 december 2015

De heer Sies (ChristenUnie-SGP) licht de motie "Degelijk rioleringsplan met laagste woonlasten" toe. Deze motie is ondertekend door de oppositiepartijen. Deze motie spreekt zich enerzijds uit voor een

vervangingsopgave van de Rotterdamse riolering met minimaal 40 km per jaar en anderzijds voor een verlaging van de woonlasten door naast de rioolheffing actief te sturen op reductie van de afvalstoffen heffing. De wethouder ontraadt steun aan deze motie. De motie wordt aangenomen, alleen Leefbaar stemt tegen.

Mevrouw Velter (SP) heeft twee aandachtspunten. Ten eerste het financieringsmodel. Dit is al verwoord door de heer Sies. Ten tweede vraagt zij aandacht voor de prioritering. Met de VVD dient de SP de motie "prioriteit aan funderingsrisicogebieden" in. In deze motie wordt gevraagd om in 2016 prioriteit te geven aan inspectie van oude riolen in funderingsrisicogebieden, om een overzicht te krijgen hoe groot de funderingsproblemen in deze gebieden zijn en wat er nodig is om deze problemen aan te pakken. De VVD heeft deze motie mede ondertekend om voldoende aandacht te krijgen voor het verband tussen het vervangen van riolen en funderingsproblemen. De wethouder vindt de motie uitstekend. De motie wordt met algemene stemmen aangenomen.

De heer Verheij(VVD) heeft bij de uitvoering van het GRP drie aandachtspunten. Ten eerste de wijze van financieren, zoals verwoord in de motie Sies. Ten tweede het verband tussen het vervangen van riolen en funderingsproblemen (motie Velter). Ten derde vraagt hij zich af of samenwerking met de waterschappen op het gebied van afvalwater geïntensiveerd kan worden om meer efficiency te behalen en of een samenwerking naar het model Waternet in Amsterdam zinvol en haalbaar is. De VVD dient de motie "Samenwerken met waterschappen" in. De wethouder kan zich vinden in de motie. De motie wordt met algemene stemmen aangenomen.

De heer Van der Lee (Partij v/d Dieren) is evenals collega Bokhoven van Groen Links verheugd dat in 2050 geen druppel regenwater meer in het riool komt. Dan is de problematiek van lozen van afvalwater op het oppervlaktewater geschiedenis en wordt vissterfte voorkomen. Ten tweede heeft hij goede hoop dat de motie Sies wordt aangenomen. In aanvulling hierop dient hij de volgende motie in "Niet om in te boeken maar om af te lossen in". Deze motie verzoekt het college om in de komende jaren een positief exploitatiesaldo op het product riolen en gemalen in te zetten om de lening voor het GRP versneld af te lossen. De motie is mede ondertekend door SP, Groen Links en ChristenUnie-SGP. De wethouder adviseert in te stemmen met de motie. De motie wordt met algemene stemmen aangenomen.

Kanttekeningen cgOH bij motie "prioriteit aan funderingsrisicogebieden"

De motie "prioriteit aan funderingsrisicogebieden" luidt:

- 1) in 2016 prioriteit te geven aan de inspectie van oude riolen in de funderingsrisicogebieden;
- 2) in 2016 te komen met een concreet plan van aanpak voor rioolverbetering en rioolvervanging in alle funderingsrisicogebieden waarin helder uiteengezet wordt: - hoeveel kilometer lekke riolering tot aan 2020 vervangen gaat worden in de funderingsrisicogebieden; - hoe dit zich doelmatig verhoudt tot de problematiek met grondwateronderlast en funderingsschade; - welke risico's er nu en in de toekomst zijn en/of worden voorkomen door deze doelmatige aanpak van lekkende riolen;
- 3) dit aan de raad en de bewonersorganisaties in de specifieke gebieden te communiceren.

In de motie komt tweemaal het woord doelmatig voor. Hiermede wordt het begrip doelmatig uit de zorgplicht grondwater bedoeld. Tevens wordt gesproken over het kunnen voorkomen van risico's in de toekomst. Bij grondwateronderlast worden deze risico's gekwantificeerd als de te "voorkomen kosten funderingsherstel".

18 november 2015

Geachte voorzitter en leden commissie BWB,

Wij danken u dat we de gelegenheid krijgen in te spreken over het GRP. Wij doen dit wederom namens de bewonersorganisaties van Hillegersberg Noord en Zuid, en in vervolg op de commissievergadering van 16 september waar een goede discussie ontstond bij het agendapunt “stand van zaken funderingsproblematiek”. In onze inspraakreactie van 16 september spraken wij onze teleurstelling al uit over het feit dat de rekenkamer geen aandacht heeft besteed aan de zorgplicht voor grondwater.

Hèt beleidsstuk waarin de gemeente kan etaleren hoe zij wil omgaan met grondwater ligt nu voor. Het is wel heel teleurstellend, dat de gemeente ervoor heeft gekozen hiervoor de verkorte Awb-procedure te volgen, zodat er geen mogelijkheden zijn voor directe belanghebbenden om hun zienswijze over dit onderwerp te geven. Te denken valt aan burgers en woningbouwcorporaties met woningen op houten palen (funderingsproblematiek van totaal 60.000 woningen, met enorme financiële belangen, miljarden). Wij maken graag gebruik van het voorrecht om op deze vergadering wèl in te spreken. Wij beperken onze reactie tot het doelmatig voorkomen of beperken van grondwateroverlast of –onderlast (paragraaf 7.3 van het GRP) en tot de wijze waarop Rotterdam op doelmatige wijze de grondwateroverlast of -onderlast aanpakt (paragraaf 8.4.3).

Doelmatig voorkomen of beperken van grondwateroverlast of –onderlast

Graag willen wij hier nader ingaan op de zorgplicht voor grondwater van de gemeente. Sinds 2008 (Waterwet) ook een directe zorgplicht voor grondwater. Deze zorgplicht houdt in dat de gemeente moet handelen conform het zorgvuldigheidsbeginsel ofwel zorgvuldig werk maken van de bij wet opgedragen zorgplicht. Voor de goede orde: wij benadrukken hier de gemeentelijke taak om in het GRP concreet aan te geven wat de gemeente gaat doen om verdere nadelige gevolgen van de in verband met de woonfunctie grondwaterstand zoveel mogelijk te voorkomen (zie art. 3.5 Waterwet). Het gaat ons er in dit verband niet om de eventuele aansprakelijkheidsvraag aan de orde te stellen. Wij zijn ons ervan bewust dat de gemeentelijke grondwaterzorgplicht geen basis biedt om funderingsschade van vóór 2008 te verhalen. Het gaat ons er wel om dat verdere schade wordt voorkomen. Wij zouden op grond hiervan toch wel mogen verwachten dat grondwateronderlast een even belangrijke plek in het GRP zou hebben gekregen als wateroverlast. Dit blijkt niet het geval te zijn. Rotterdam heeft wel een algemene maatstaf vastgesteld waarmee ze bepaalt of er sprake is van een structureel te hóge grondwaterstand. Het GRP stelt dat door variabele lokale omstandigheden voor een structureel te lage grondwaterstand geen algemene maatstaf is vastgesteld. Wel wordt, in gebieden met voldoende oppervlaktewater, het peil van het oppervlaktewater als richtinggevend voor het gewenste grondwaterpeil beschouwd.

In 2008 heeft de gemeente een toetsingscriterium voor schade aan funderingen door droogstand van paalkoppen opgesteld (brief wethouder Karakus aan commissie FIBS, gedateerd 25 juni 2008). Uitgangspunt hierbij is dat de grondwaterstand slechts bij hoge uitzondering en gedurende korte tijd lager mag staan dan de bovenkant van het funderingshout. Het toetsingscriterium wordt uitgewerkt met de laagste grondwaterstand in een jaar. Dit toetsingscriterium geeft de volgende classificatie van paalrot: geen problemen te verwachten, risico op paalrot aanwezig en aanzienlijke kans op paalrot. De bijgevoegde kaart van risico's funderingsproblemen houten paalfunderingen is mede gebaseerd op bovenstaande toetsing van schade aan funderingen.

In het huidige GRP wordt in gebieden het peil van het oppervlaktewater als richtinggevend voor het gewenste grondwaterpeil beschouwd. Dit zou bijvoorbeeld betekenen dat in Hillegersberg Noord een grondwaterpeil van NAP -2,88 m is gewenst. Deze buurt wordt bij deze grondwaterstand met de toetsingscriteria uit 2008 geclassificeerd als 'risico op paalrot aanwezig' tot 'aanzienlijke kans op paalrot'. Dat het risico op paalrot aanwezig tot aanzienlijk is, is vooral het gevolg van verlaging van het polderpeil na de bouw van de wijk (zowel in 1944 als in 1955 verlaging van het peil met 10 cm). Voor een voldoende dekking van het funderingshout zou de grondwaterstand twintig cm hoger moeten zijn. Dit argument was voor wethouder Van Huffelen destijds de drijfveer om zich in te zetten om met doelmatige maatregelen de grondwaterstand zoveel mogelijk op te zetten. Haar motto was typisch Rotterdams: doorpakken en afronden.

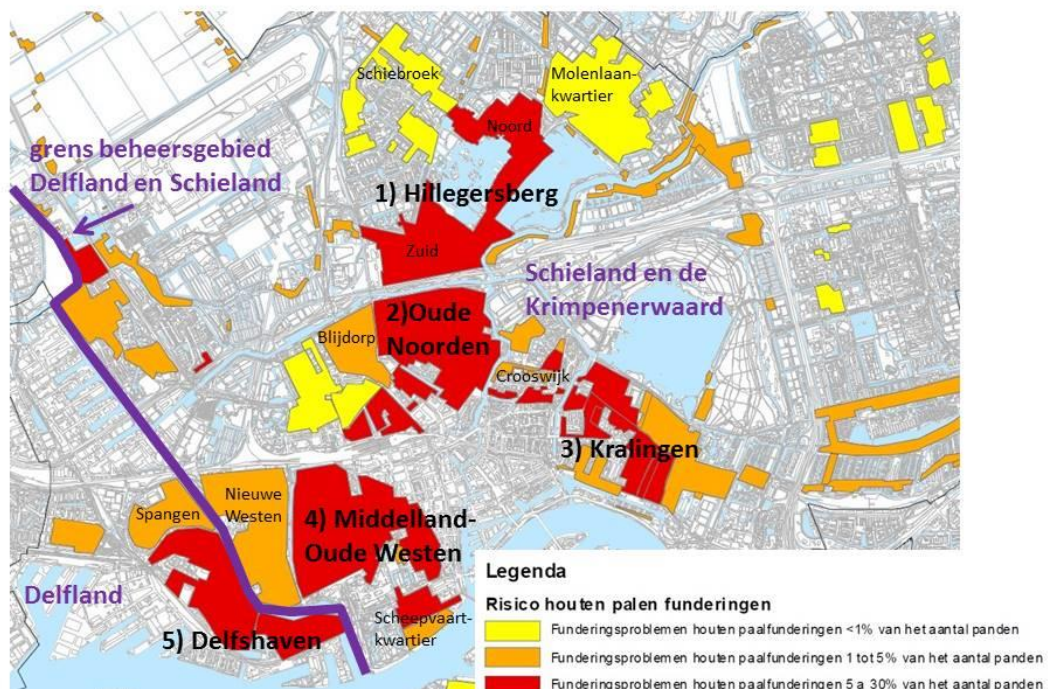
Wij menen dat het GRP op dit moment onvoldoende uitwerking geeft aan de zorgplicht van de gemeente om goed gemotiveerd aan te geven wat wij wel en mogelijk ook niet kunnen verwachten. De grondwaterzorgplicht heeft immers niet alleen betrekking op overlastproblemen. Indien doelmatig, is de gemeente gehouden om in de openbare ruimte waterhuishoudkundige maatregelen te treffen. Door hier geen invulling aan te geven handelt de gemeente op dit punt in het GRP onzorgvuldig. Wij vragen daarom nogmaals om in het GRP ten minste te verankeren:

- De definitie/omschrijving van structurele nadelige gevolgen van wateronderlast;
- Het noemen van mogelijke maatregelen tegen wateronderlast;
- Het uitwerken van het begrip doelmatigheid in dit verband.

Doelmatige aanpak van grondwateroverlast of -onderlast

Bijgaande figuur geeft vijf kerngebieden funderingsproblemen op de rechter Maasoever. Op deze kaart van de gemeente Rotterdam zijn de namen van wijken en de grens tussen het beheersgebied van het Hoogheemraadschap Delfland en Schieland en de Krimpenerwaard toegevoegd.

rechter Maasoever, vijf kerngebieden met een hoog risico funderingsproblemen

Elk kerngebied heeft gebiedseigen karakteristieken van oorzaken van funderingsproblemen en doelmatige maatregelen om grondwateroverlast en -onderlast aan te pakken. Per kerngebied past een gebiedsgerichte aanpak van funderingsproblemen. Oorzaken van funderingsproblemen hangen onder meer samen met de bodemopbouw, de hydrologische situatie (kwel of inzijing) en met ophoging bij bouwrijp maken (bijvoorbeeld buitendijkse wijken en de integraal opgehoogde wijk Bospolder, problematiek negatieve kleeft). In het volgende gaan we in op de situatie in Hillegersberg. De rode gebieden in Hillegersberg worden gekarakteriseerd door funderingsproblemen gedomineerd door paalrot, de aanwezigheid van dikke veenlagen (zwaar water) met onder meer als gevolg dat riolen sterk verzakken en een eenvoudige hydrogeologische opbouw (geen integrale ophoging). In . Kerngebied Hillegersberg is actief grondwaterpeilbeheer zeer wel mogelijk.

In de wijk Hillegersberg Noord (Oud Hillegersberg) is naar onze mening sprake van een structureel te lage grondwaterstand. Wij vragen de gemeente om in deze wijk op korte termijn te onderzoeken in welke straten het doelmatig is om waterpasserende verharding toe te passen, in hoeverre het doelmatig is om in de infiltratie-drainageleidingen een hoger peil dan het polderpeil te handhaven en in hoeverre het doelmatig is om in straten zonder voortuin hemelwater van woningen te doen infiltreren middels infiltratiewerken in het openbaar gebied.

In de wijk Hillegersberg Zuid (Kleiwegkwartier) is recent op grote schaal ernstige droogstand van het funderingshout ontstaan. Hier is zonder meer sprake van een structureel te lage grondwaterstand. Wij vragen de gemeente om in deze wijk op korte termijn de doelmatigheid te onderzoeken van de maatregel om in het openbaar gebied van het onderbemaalingsgebied Hillegersberg Zuid: oppervlaktewater van buiten het gebied aan te voeren en te doen infiltreren in de bodem. Bij het fasegewijze vervangen van riolen stelt de gemeente dit onderzoek op de lange baan.

De effectiviteit van de actieve communicatie van de gemeente met de burgers in Hillegersberg over rioleringen en water wordt onzes inziens in grote mate bepaald door het al dan niet uitwerken van de grondwaterzorgplicht conform de vigerende normen van het zorgvuldigheidsbeginsel. Dat eigenaren van woningen een eigen verantwoordelijkheid hebben staat buiten kijf. Dat niet een ieder tevreden gesteld kan worden eveneens. Uitbreiding van funderingsproblemen kunnen onzes inziens alleen voorkomen worden door een goede samenwerking tussen gemeente, waterschap en eigenaren van woningen, door de bestuursdienst van Rotterdam betiteld als “gouden driehoek”. Transparant handelen van de overheden en bewustwording van bewoners staat hierbij centraal.

In dat verband vragen wij om aanpassing van het GRP volgens het zorgvuldigheidsbeginsel zoals eerder verwoord.

Namens:

Commissie grondwater Oud Hillegersberg van bewonersvereniging in Hillegersberg;
Bewonersorganisatie Kleiwegkwartier, Bewonersinitiatief Kleiwegkwartier

Sieb de Jong

Tineke van Oosten